

Per una renda bàsica, universal i incondicional

Jordi Corominas

Sant Julià de Lòria, Andorra

La proposta d'una Renda Bàsica Universal (RB) va ser feta pels catedràtics Philippe Van Parijs i Robert Van der Veen des de la Universitat Catòlica de Lovaina el 1985. Es tracta d'un ingrés mensual que garanteixi els mínims per viure, pagat pels estats i les institucions mundials a cada membre de la societat pel simple fet de ser persona, fins i tot si no vol treballar de forma remunerada, sense tenir en compte si és ric o pobre i independentment de quines puguin ser les altres possibles fonts de renda.

Amb la RB no es pretén canviar el sistema capitalista, sinó més aviat racionalitzar-lo i, en definitiva, evitar el seu col·lapse. Pensem només que una important porció del que cadascú obté es deu a mecanismes atzarosos i arbitraris que res tenen a veure ni amb el mereixement, ni amb la contribució individual a la producció social. La RB pal·liaria els efectes més nefastos i injustos d'aquest casino mundial en què vivim d'una forma pragmàtica i respectuosa amb la diversitat, ja que és una mesura que no es fonamenta en una concepció prèvia del que ha de ser una vida bona, en un privilegi associat a ser capitalista o anticapitalista, o a dur una vida religiosa i no llibertina (o a la inversa). En un món plural com el que vivim són molt importants mesures tolerants que puguin defensar-se a partir d'idees i concepcions de la vida diferents i fins i tot dispars.

La RB permetria l'adaptació de l'economia al progrés tecnològic que fa que disminueixi la necessitat de l'ocupació (és molt difícil pensar un món en el que tots els éssers humans treballin de manera convencional 40 hores); a la necessitat d'aconseguir un desenvolupament sostenible (evitant crear ocupació a la desesperada que impliqui la destrucció del medi ambient); a la importància cada vegada més gran del coneixement, el saber i la cooperació (si la producció és cada vegada més social aleshores la remuneració per la feina ha de ser social, i passa per la redistribució de renda) i a la necessitat d'un reequilibri mínim de

les rendes mundials (actualment les 85 persones més riques del món tenen la mateixa riquesa que la meitat més pobre de la població mundial).

Si tots els ciutadans rebessin la RB es podrien eliminar una munió d'instàncies burocràtiques que es dediquen a adjudicar ajudes i subvencions. Suposaria una gran simplificació i estalvi administratiu. No s'hauria de "vigilar" que els aturats no treballessin il·legalment, com passa amb les ajudes per desocupació. S'acabaria amb moltes picaresques i fraus lligats a la recepció de subvencions. I, per descomptat, s'evitarien els danys psicològics i morals vinculats a l'estigmatització social del perceptor d'un subsidi condicionat.

Com que no hi hauria persones amb una necessitat angoixant de treballar, els sous tendrien a augmentar. Les feines desagradables estarien més ben pagades. Ningú es veuria obligat a acceptar condicions deplorables perquè no estaria obligat per la necessitat. Afavoriria el canvi envers unes dinàmiques empresarials més participatives ja que l'amenaça de l'acomiadament deixaria de servir per disciplinar la mà d'obra. Faria més factible per a moltes persones l'acceptar determinades menes de feina que poden tenir demanda i fins i tot ser atractives, però que per la seva baixa productivitat són mal pagades. L'autoocupació seria menys arriscada i tendiria a augmentar. L'acomiadament, les reduccions de plantilla i la flexibilitat laboral serien menys traumàtiques i no es discriminaria entre els que tinguessin una feina remunerada i els que duguessin a terme feines domèstiques o voluntàries. Les malalties provocades per la misèria, la malnutrició, l'estrès per acomiadament o manca de feina, desapareixerien provocant un enorme estalvi de recursos. Continuarà havent-hi classes socials i moltes desigualtats, però s'hauria acabat amb la pobresa extrema i la humanitat més lacerant...

Per introduir la Renda Bàsica Universal n'hi hauria prou amb aplicar amb justícia impostos que ja existeixen (un impost sobre el consum, un impost sobre els beneficis on efectivament el que tingui més pagui més i un impost sobre herències) i introduir impostos mundials com ara un impost a les transaccions financeres per dissuadir les inversions especulatives i un impost mundial sobre el patrimoni per corregir les desigualtats més abismals. Altres impostos sobre la feina, per pagar subsidis, jubilacions, etc. deixarien de tenir sentit ja que aquestes prestacions quedarien absorbides per la Renda Bàsica. Pensem que aquesta transformaria radicalment els conceptes tradicionals d'ocupació, desocupació, contracte, jubilació i jornada laboral, i que, d'introduir-se

mundialment, les guerres perdrien les seves motivacions fonamentals i els corrents migratoris deixarien de ser una necessitat de supervivència.

Davant la creixent mecanització i "volatització" de la feina, passar d'una societat del treball a una societat del temps lliure, a una societat que treballi menys per treballar tothom, és l'única possibilitat de donar cabuda digna en el món a 7.000 milions de persones. La RB suposaria passar d'una educació orientada a la possibilitat d'obtenir feina a una educació que cultivi sense discriminació de sou totes les capacitats humanes: humanitats, relacions personals, capacitat esportiva, habilitats artístiques, etc. Activitats, a més, que en la seva major part exigeixen escasses fonts energètiques i valors monetaris.

La crítica fonamental a la RB és que la seva implantació fonamentaria el parasitisme, el "no fer res". Aquesta crítica sol partir d'una confusió: s'equipara el treball amb treball monetàriament retribuït, i alhora el no rebre sou amb "no estar fent res". Com a mínim podem distingir entre treball remunerat (un sou), treball voluntari (sense remuneració econòmica), treball domèstic (cuina, neteja, dur els nens a l'escola, cuidar familiars necessitats...), treball formatiu i creador (tocar un instrument, estudiar un màster...) i "no fer res". I encara en aquest despectiu "no fer res" caldria distingir entre activitats lúdiques o molt positives com meditar, fer esport, llegir, conversar, descansar, escoltar música, relacionar-se afectivament, relaxar-se i el tedi i avorriment que a vegades provenen de la manca d'una educació per a l'oci, del culte a l'agenda plena i de la deixadesa de la pròpia vida, del nostre ser personal.

L'addicció a la feina (*workaholic*) està molt ben vista i és incentivada per les nostres societats, però, com tota addicció, té conseqüències funestes. Aquest culte a la feina, a part de malalts, provoca que es retregui el seu actuar als que no treballen amb un sou i fins i tot els assalariats quan, com els diumenges, no tenen altra cosa a fer que ser ells mateixos. La RB permetria efectivament "no fer res" en períodes de la nostra vida, però si tots tinguéssim la mateixa oportunitat de no treballar remuneradament, de caminar per la platja o visitar malalts als hospitals, la base ètica per queixar-se del "parasitisme" cauria pel seu propi pes. Només els involuntàriament empleats podrien tenir base per queixar-se que hi hagués gent voluntàriament desocupada i cobrant RB; però amb una Renda Bàsica Universal no hi hauria empleats involuntaris.

Únicament a l'època moderna el treball ha arribat a ocupar el lloc central de la vida política, social i cultural i a tenir tanta importància en les vides dels

éssers humans. "El Treball us farà lliures" es llegeix a les portes del camp de concentració d'Auschwitz paradigma de l'esclavitud i la inhumanitat. "El Treball dignifica" es repeteix fins a la societat, oblidant que la dignitat és un atribut exclusiu de les persones i que, en conseqüència, és l'home el que pot dignificar el treball fent de la seva activitat productiva una extensió de la seva creativitat i sobretot fent del treball en totes les seves formes (domèstic, voluntari, remunerat) un mitjà, juntament amb l'oci i el temps lliure, de creixement personal, satisfacció i realització. A Grècia només els esclaus i les dones treballaven. Una petita porció de ciutadans lliures tenien oci, *skholé*, la possibilitat d'abstenció de les activitats lligades a la mera subsistència i de dedicació a la contemplació i a la cultura. La RB estendria aquesta condició de ciutadans lliures a tota la humanitat.

De la mateixa manera que fa tot just uns 50 anys la jornada laboral era de dotze hores diàries o més i no es pensava que fos possible reduir-la, avui es pensa que la RB és una utopia. Allò que realment és una utopia impossible és l'etern augment de la producció i del treball assalariat. La Renda Bàsica Universal és una via possible vers una alternativa humana a la societat suïcida en la qual vivim, a la dinàmica de civilització depredadora de la qual no només amenaça la natura, sinó la humanitat de les persones.